

Capcorral

la revista del Museu Comarcal de Cervera
Núm. 6 - ANY 2011

L'any 2001 s'inaugurava, juntament amb les noves instal·lacions del Museu de Cervera, la primera proposta d'exposició permanent que, sota el títol *Tresors secrets... La formació d'un museu* va estar oberta al públic fins al passat desembre de 2009.

Després de 9 anys de funcionament, el Museu Comarcal de Cervera va decidir tancar aquesta exposició tot preveient la seva total renovació i, al mateix temps, variant l'ús que fins al moment s'havia donat a les dues sales de què en disposa.

Pel que fa a la renovació de continguts, el Museu vol apostar amb la nova exposició de referència per un discurs que defuig de les convencionals exposicions d'història local basades en la seqüència cronològica de fets significatius, les quals, sovint, es plantegen amb un llenguatge conceptual i formal clàssic allunyat de l'interès del públic.

Entenem que els museus han d'estar oberts a un ventall molt ampli i heterogeni de visitants que busquen trobar noves experiències, vivències i coneixements, a partir de sensacions i propostes innovadores. El "mercat cultural" és avui en dia un mercat a bastament explotat i, en conseqüència, el públic cada cop reclama llenguatges més moderns i directes.

Així doncs, el Museu de Cervera vol afavorir la creació d'un nou discurs que entronca directament amb l'actual concepte de "**museu de societat**" i que es dibuixa a partir d'uns continguts dinàmics, amb una especial mirada antropològica que ha de potenciar el paper de l'individu i de la comunitat en la creació d'una identitat local que, conseqüentment, tindrà un abast nacional.

En aquest sentit, cal tenir en compte, també, la pròpia trajectòria del Museu Comarcal de Cervera, el qual forma part: d'una xarxa de caràcter territorial, Xarxa de Museus de les terres de Lleida i Aran, de dues xarxes de caràcter temàtic, Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya, i és

membre de l'Observatori Etnològic de Catalunya (dues vesants que són, indiscutiblement, la seva màxima fortalesa).

Calia repensar, doncs, el discurs i la presentació formal que d'aquest se'n feia per tal de assolir els graus d'excel·lència que impulsa el Pla de Museus i pels quals nosaltres lluitem dia a dia.

Per tant, durant els propers dos anys estarem treballant el nou projecte museogràfic, el qual esperem que, malgrat la crisi econòmica, pugui inaugurar-se al llarg del 2012 sota una premissa bàsica: la ciutat del passat, la ciutat del present... quina ciutat volem?

Per últim, i en relació amb la renovació de les sales, la nova exposició de referència ocuparà la sala gran del museu amb un recorregut en dos àmbits o nivells diferenciats. Les exposicions temporals ocuparan, com ja succeeix des de finals de l'any passat, la sala més petita del museu, però amb una estructura més diàfana que garanteix una millor adaptabilitat a les característiques específiques de cadascuna de les exposicions que es programen.

Entenem que aquests dos anys de treball en la renovació de continguts i sales ha pogut ocasionar alguna molèstia, ja que el Museu ha tingut tancada l'exposició permanent amb la mostra de les col·leccions pròpies. Però també és veritat, o així ho hem pretès, que aquesta mancança ha estat alleugerida per una programació estable d'exposicions temporals que han contribuït en gran mesura a dinamitzar i obrir el museu a un públic cada cop més nombrós i amb interessos ben variats. I això ho diem des del total convenciment que els museus han d'estar al servei d'unes col·leccions, però també, i sobretot, al servei de la ciutadania i d'un territori viu i amb inquietuds.

Carne Bergés Saura

Directora del Museu Comarcal de Cervera

02

L'EXPERT

Agustí Alcoberro,
director del Museu d'Història
de Catalunya

04

NOTÍCIES DEL MUSEU

El museu viaja per tot
Catalunya
Presentació de la noneda
Sikarra

05

TRAJECTÒRIA

Exposicions, publicacions
i activitats del 2010

11

CONÈIXER LES COL·LECCIONS

La Casa Museu Duran
i Sanpere
El fons fotogràfic de
Claudi Gómez Grau

16

PATRIMONI RESCAT

Excavació arqueològica a
Sant Pere el Gros

20

LA PEÇA DEL MUSEU

Paleobotànica de Cervera:
fruit de *Cinnamomum*

22

TAULER D'ANUNCIS

Exposicions en oferta
Oferta didàctica

l'expert

ELS MUSEUS D'HISTÒRIA FEM XARXA

Agustí Alcoberro,
director del Museu d'Història de Catalunya

El 21 d'octubre de 2010 es va constituir formalment, a la seu del Departament de Cultura, a Barcelona, la Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya. Amb aquell acte tancàvem una etapa de gairebé dos anys en què els directors i directores dels diversos museus associats havíem anat definint el que havien de ser les bases i les primeres actuacions del nostre treball d'equip.

En el moment de la seva constitució formal, la xarxa aplega sis museus de característiques molt diverses, però amb una voluntat comuna d'arrelament al territori i amb una aposta per la feina ben feta i per la innovació. Són el Museu Comarcal de Cervera, el Museu d'Història de la Ciutat de Girona, el Museu de Lleida, el Museu de Terrassa, el Museu Torre Balldovina de Santa Coloma de Gramenet i el Museu d'Història de Catalunya, a qui el Departament de Cultura ha encarregat la coordinació de la xarxa.

De fet, la Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya és ara mateix la xarxa més jove de museus del país. Així, a banda de les xarxes d'abast territorial, cal esmentar entre els seus precedents la Xarxa de Museus d'Art, articulada al voltant del Museu Nacional d'Art de Catalunya; la Xarxa de Museus de la Ciència i de la Tècnica, liderada des del MNATEC; la Xarxa de Museus d'Etnografia, que es coordina des de la Direcció General del Patrimoni Cultural; i la Xarxa de Museus d'Arqueologia, que coordina el Museu Arqueològic de Catalunya.

Les experiències prèvies ens han fet valorar els avantatges que suposa treballar en xarxa, i també alguns dels reptes i de les dificultats que inevitablement apareixen quan es tracta d'articular una estructura d'aquesta mena. Treballar en xarxa ha de permetre tirar endavant polítiques comunes en tots els àmbits: des de la protecció, la catalogació i la conservació del patrimoni fins a la difusió de les activitats dels nostres museus, tot passant per la reflexió museogràfica, la política d'exposicions, la formació del nostre personal, l'actuació dels serveis educatius o l'exploració de vies de finançament i d'esponsorització, tot just per esmentar-ne algunes de les quals

ens plantegen cada dia més maldecaps –i també algunes bones notícies.

De manera deliberada, i atenent una realitat pressupostària difícil que ja l'octubre del 2010 podíem endevinar, la xarxa aplega un nombre molt reduït de socis, per bé que la nostra voluntat és incorporar en el futur altres museus col·laboradors. Els criteris de selecció han estat, doncs, molt estrictes, però en cap cas s'han basat en paràmetres de grandària o de volum pressupostari. Ben a la inversa, han primat els criteris de representativitat i de qualitat.

La nòmina de museus que componen la xarxa permet descriure una representació territorial força àmplia, per bé que amb algunes excepcions clamoroses –el Camp de Tarragona, les Terres de l'Ebre i el Pirineu, en especial. Les absències no han estat volgudes –ho puc afirmar categòricament. Reflecteixen, però, una realitat museogràfica molt desigual, i tossuda, que caldrà revisar en el futur –i que molt probablement s'ha moderat en els darrers decennis amb la creació d'alguns museus que ara formen part de la Xarxa d'Etnografia.

Fins i tot per damunt de l'estricta representativitat territorial, els sis museus que constituïm la xarxa expressen una important representació de realitats socials i de discursos constitutius diversos, que tanmateix poden resultar complementaris. És significatiu que comptem, en aquest sentit, amb expressions genuïnes i arrelades en l'espai en l'àmbit metropolità de Barcelona (el Museu Torre Balldovina de Santa Coloma de Gramenet), en una ciutat mitjana de la Catalunya interior (el Museu Comarcal de Cervera), en dues capitals provincials (Girona i Lleida) i en la capital històrica del Vallès Occidental –Terrassa, amb permís dels amics de Sabadell.

Per damunt de la representativitat de qualsevol mena, però, allò que ha aplegat aquestes sis institucions és la voluntat comuna de difondre un discurs històric, i de fer-ho des de la innovació. En cap cas la xarxa no ha de suposar una reiteració de tasques. Ben a la inversa, entenem que la marca “Xarxa de Museus d'Història” s'ha de vincular des dels seus primers passos a desenvolupar projectes nous, a assajar noves vies de contacte entre el patrimoni cultural i els seus usuaris.

Els museus d'història i la demanda social d'història avui

Contra el que podrien haver predit alguns apocalíptics, la (post)modernitat no només no ha disminuït la demanda social d'història, sinó que ha tendit a augmentar-la. Avui, arreu del món desenvolupat, si més no, són ben visibles els testimonis de l'interès social creixent per la història. Arreu el turisme cultural

suposa un fenomen de grans dimensions, que belluga centenars de milers de persones i mobilitza importantíssimes xifres econòmiques. La divulgació històrica, en tots els gèneres –les revistes de quiosc, els documentals de televisió, fins i tot la novel·la històrica-, és també un fenomen social i una font de negoci. Avui –a diferència dels anys de la Transició, tan propers- la gestió del patrimoni històric és una de les eines de valoració de la ciutadania sobre el poder local. I, en tots els casos, l'electorat avalua positivament l'esforç per preservar les restes monumentals, per museïtzar-les i dotar-les d'un discurs didàctic, per millorar espais històrics i museus, per editar la història de la vila o del poble...

Aquest canvi substancial té una raó de ser. Gairebé gosariem explicar-lo en termes de llei científica: quan les coses canvien molt de pressa, la gent necessita arrels. Convé no oblidar, per exemple, que la novel·la històrica va néixer al segle XIX –amb Walter Scott, Alexandre Dumas, Alessandro Manzoni o Víctor Balaguer- coincidint amb la Revolució Industrial i l'aparició d'un nou món que va ensorrar el vell. En temps de canvi, la referència d'un passat, encara que fos parcialment inventat, constituïa una necessitat urgent. Ara, l'evolució trepidant endegada pels canvis geoestratègics que van seguir a la caiguda del mur de Berlín, i pels canvis tecnoeconòmics de les darreres dècades –internet, les parabòliques, els nous canals de comunicació, etc- han generat un efecte psicològic similar.

El mateix passa en l'altre gran fenomen social del món d'avui: la globalització. Fa alguns anys, algú s'imaginava el món globalitzat com un espai on arreu es beuria Coca-cola. Avui sabem que, en aquest nou món, la identitat és un valor afegit. I que la seva preservació pot resultar una molt bona inversió, fins i tot en termes econòmics. Al capdavall, el turisme no ve a Barcelona per trobar les mateixes botigues i els mateixos monuments i espais que a Londres o Nova York. Ben a la inversa, allò que belluga el món, allò que ens permet continuar vius és tot el contrari: el barri vell, i també Gaudí, i també una manera d'atendre els valors essencials (el treball, la festa, la nit, el lleure, la família,...) pròpia i identificable.

En un i altre sentit, els processos històrics resulten de gran importància. I aquest constitueix també un dels reptes més vius de la Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya que acabem de crear. En els darrers anys, els museus que constitueixen la xarxa hem registrat un augment important de visitants, i també del seu prestigi social. El creixement no obeeix només a raons de tipus quantitatiu. També s'ha

bastit sobre l'atracció de públics nous. Així, juntament amb els grups escolars, la demanda dels nostres museus s'ha consolidat en el públic familiar i ha tendit a créixer (en alguns casos, de manera exponencial) en nous públics, com ara el turisme estranger o la immigració recent.

La xarxa pot ser, en aquest sentit, un instrument important per reflexionar col·lectivament sobre aquests nous usos i sobre els nous públics dels nostres museus, i per construir nous productes i nous relats a l'alçada dels nous reptes.

El Museu d'Història de Catalunya i la Xarxa

El museu que dirigeixo és una institució molt nova, en termes històrics. Tot just té quinze anys. Tanmateix, la seva vocació és la d'esdevenir, en tots els sentits, un museu nacional de referència. Aquest objectiu presideix totes les nostres línies d'actuació, com ara: la creació d'una col·lecció pròpia de referència, la millora de l'exposició permanent, la producció d'exposicions temporals (i després itinerants i / o digitals), el desenvolupament dels serveis educatius i de les línies de publicació, l'obertura a nous públics, etc.

D'ençà del 2004 el Museu d'Història gestiona la xarxa de monuments de la Generalitat de Catalunya, cosa que ens ha permès dissenyar una presència coherent en el conjunt del territori. Algunes actuacions particularment significatives en alguns monuments –per esmentar-ne tot just les més conegudes: Santes Creus, Sant Pere de Rodes, Escaladei, Miravet- han permès visualitzar una manera de fer en què la recerca historicoarqueològica, la construcció del relat històric i la millora de la qualitat de la visita han crescut en paral·lel.

Ara la Xarxa de Museus d'Història i Monuments de Catalunya suposa un nou repte, que haurà de validar altra vegada la nostra condició de museu nacional. Estem segurs que també ara assolirem el nostre objectiu. I ho estem, sobretot, per la confiança que tenim en els nostres socis. M'és grat esmentar aquí molt especialment el nostre més petit gran soci, el Museu Comarcal de Cervera, i la tasca excel·lent que hi duu a terme la seva directora, Carme Bergés. No endebades a Cervera vam inaugurar, l'agost del 2009, la versió itinerant de “Per bruixa i metzinera. La cacera de bruixes a Catalunya”, que des d'aleshores recorre amb èxit el país –i que ja té una versió digital. I al Museu d'Història de Catalunya obrirem aquest mes de juny la cloenda de l'exposició dedicada als 650 anys de la Generalitat de Catalunya que va produir ara fa dos anys el nostre soci segarrenc.

Al capdavall, no ho dubteu, són els petits –i ferms- lligams els que acaben creant xarxa i fent història.

notícies del museu

El Museu Comarcal de Cervera viatja per tot Catalunya

El 2009 el Museu Comarcal de Cervera va produir una exposició amb caràcter itinerant sobre *El naixement de la Generalitat de Catalunya* que ha estat viatjant per tot Catalunya al llarg de 2010 i bona part del 2011.

Des de la Delegació del Govern de la Generalitat a Girona, on va inaugurar-se aquest circuit, fins al Museu d'Història de Catalunya a Barcelona, seu que l'ha acollit en darrera instància, passant per diferents museus de Tarragona i Lleida. L'exposició, doncs, ha estat present en tota la geografia catalana amb un doble objectiu de dimensions ben diferents però igualment importants. D'una banda, donar a conèixer un període cabdal de la nostra història i els orígens i funcions d'una institució fonamental com és la Generalitat de Catalunya. De l'altra, permetre relançar el nostre museu i divulgar la seva feina amb exposicions d'interès que sobrepassen els límits locals.

En tot aquest recorregut, més de 13.000 persones han visitat la nostra exposició i han reconegut una ciutat que va tenir un paper fonamental en la formació d'aquesta institució.

Presentació de la moneda Sikarra

9 de setembre de 2011

El 9 de setembre de 2011 es va presentar al Museu Comarcal de Cervera la moneda ibèrica amb la inscripció Sikarra, comprada en subhasta pública per la Fundació Cases i Llebot i el Fòrum l'Espitllera. La intervenció d'aquestes dues associacions va demostrar no només la seva capacitat d'acció i organització sinó sobretot l'estima i la responsabilitat cap al patrimoni que ens és propi. Amb aquesta adquisició, que

en aquell moment i per diferents motius no va ser possible dur a terme des de l'Administració, es va poder recuperar del mercat un bé patrimonial amb la voluntat, sempre manifesta, de retornar-lo a la ciutadania.

Però encara s'ha fet un pas més, realment important, com és haver assumit la restauració i posterior estudi d'aquesta peça, els resultats dels quals són l'objecte central de l'acte de presentació pública. L'estudi, a més a més, ha estat assumit per un equip d'experts format per Isabel Moreno (del Museu Arqueològic de Catalunya), Joan Ferrer i Núria Tarradell (de la Universitat de Barcelona), l'amic Albert Turull (de la UdL, que ha assumit la part de toponímia) i David Garcia, arqueòleg i professor de la Universitat de Barcelona que ha actuat en qualitat d'investigador i coordinador del grup de recerca.

Només resta completar la qüestió de l'exposició pública de la moneda per tal que tots en puguem gaudir. En

aquest sentit, l'oferiment de la Fundació i de l'Espitllera perquè la moneda quedi dipositada en una institució museística de la comarca és també una bona notícia ja que, no ho oblidem, la funció essencial de qualsevol museu és la conservació i difusió del patrimoni que li és propi.

Tal com apunta l'estudi realitzat, aquesta moneda pot convertir-se en el document més antic on apareix el toponím Sikarra, d'origen preromà i, per tant, pren una dimensió simbòlica de primer ordre en fer referència directa a la identitat (de límits imprecisos) de la comarca de la Segarra.

Segurament és per això –per aquesta dimensió identitària– que, de moment i fins que no es determini definitivament el lloc de dipòsit, el Museu Comarcal de Cervera s'ha ofert per poder presentar aquest element patrimonial que, a banda de la seva importància iconogràfica i pròpiament numismàtica, ens permet identificar-nos i conèixer-nos una mica millor.

Exposicions

● 650è Aniversari del Naixement de la Generalitat

Del 22 de desembre de 2009 al 7 de febrer de 2010

L'exposició s'emmarca dins els actes de commemoració del 650è aniversari del naixement de la Generalitat de Catalunya i té com a objectiu primordial mostrar els orígens d'aquesta institució en el context de la complexa història de Catalunya durant el s. XIV.

L'àmbit cronològic proposat se centra en els anys en què va néixer la Diputació del General, i posa un accent especial a l'hora de descriure els primers passos d'aquesta institució durant la segona meitat del segle i a partir de les Corts generals celebrades a la vila de Cervera el 1359.

L'exposició ha estat produïda pel Museu Comarcal de Cervera, amb el suport del Departament de Vicepresidència de la Generalitat de Catalunya, La Caixa i la Paeria de Cervera.

Com a resultat, l'exposició ha esdevingut itinerant per arreu de Catalunya, gràcies al suport de l'Obra social de la Caixa.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 1.282

● Exposició en gira 2010-2011 650è Aniversari del Naixement de la Generalitat.

- Delegació del Govern a Girona. Del 3 de maig al 4 de juny de 2010

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 620

- Museu Comarcal de la Conca de Barberà.

De l'11 de juny al 25 de juliol de 2010

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 978

- Museu Etnològic del Montseny. De l'1 de setembre al 3 d'octubre de 2010

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 526

- Museu Municipal d'Alcover. Del 5 de novembre al 28 de novembre de 2010

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 368

- Museu d'Història de Cambrils.

Del 2 de desembre de 2010 al 16 de gener de 2011

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 694

- Museu de la Noguera. Del 4 al 27 de febrer de 2011

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 326

- Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia.

Del 4 de març al 3 d'abril de 2011

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 200

- Museu Comarcal de l'Urgell. Del 7 d'abril a l'1 de maig de 2011

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 215

- Ecomuseu de les Valls d'Àneu. Del 6 al 31 de maig de 2011

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 1.442

- Museu d'Història de Catalunya. Del 9 de juny al 25 de setembre de 2011

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 6.897

- **Cartografia: testimoni visual de les terres de Lleida a través del temps (segles XIII – XIX)**

Del 26 de febrer al 30 de maig de 2010

Exposició destinada a difondre la col·lecció cartogràfica del Servei d'Arxiu i Llegats de l'Institut d'Estudis Ilerdencs.

L'exposició presentà la fisonomia d'un territori i d'una època que ha estat esplèndidament representada per autors i viatgers tan destacats com Beaulieu, Laborde, Parcerisa, Pedemonte o Vacani, entre d'altres.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 499

- **El sindicat agrícola. Històries en primera persona**

Antiga farinera, el 15 i 16 de maig de 2010

Museu Comarcal de Cervera, del 17 de maig al 31 de desembre de 2010

El Museu Comarcal de Cervera ha iniciat un ambiciós projecte de recerca sobre el Sindicat agrícola i sa comarca.

En aquest context, el Museu, conjuntament amb la Paeria de Cervera, ha organitzat aquesta exposició fotogràfica on apareixien els treballadors i socis de l'antic Sindicat. S'enceta, doncs, una primera fase d'identificació dels protagonistes d'una història que va començar el 1918 i que ara volem reescriure novament com a homenatge a un temps, a un territori i a una gent.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 6.178

- **Estrictament personal. Pedrolo vist a través de l'objectiu d'una càmera**

Del 10 de juny al 25 de juliol de 2010

Manuel de Pedrolo és una de les personalitats més significatives de la literatura catalana de la segona meitat del segle XX. Ho és per la importància de la seva producció i per la diversitat de tècniques, gèneres i estils que va conrear al llarg de la seva vida.

Emmarcat dins els actes del 7lletres (el premi literari i més coses), el Museu Comarcal de Cervera i la Fundació Manuel de Pedrolo, conjuntament, van preparar una mostra de fotografies basada en textos de l'escriptor corresponents a les dues entregues del premi fotogràfic que convoca la Fundació.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 405

- **Catalunya en guerra i en postguerra. Fotografies de Josep Maria Pérez Molinos**

Del 12 d'agost al 12 d'octubre de 2010

Exposició itinerant produïda conjuntament pel Museu d'Història de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya amb la col·laboració de Viena Edicions.

L'exposició mostra el treball del fotògraf Josep Maria Pérez Molinos (Barcelona, 1921-2004), el qual va tenir un paper destacat durant la guerra i després la postguerra. En esclatar el conflicte, el Comitè de Milícies Antifeixistes el va enviar al front d'Aragó i, amb només quinze anys i una càmera a la mà, va ser probablement el fotògraf més jove que va cobrir la guerra. A partir de 1937 va començar a col·laborar amb el diari Treball, del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC).

Amb l'ocupació franquista de la capital catalana Pérez Molinos és detingut i se li requisen milers de fotografies. Paradoxalment, aconsegueix una credencial del Servei Nacional de Propaganda i comença a treballar

com a fotògraf oficial del governador civil de Barcelona. Al final de l'any 1942 es descobreix el seu passat comunista i és obligat a abandonar la professió, a la qual no torna a dedicar-se fins al cap de més de tres dècades, mort ja el dictador.

Les fotografies que aquí s'exposen van poder ser recuperades gràcies a uns negatius que Pérez Molinos va amagar al seu domicili familiar i que no van ser descoberts fins poc abans de la seva mort, l'agost de 2004. Són un retrat excepcional fet des de primera línia que mostra els canvis profunds experimentats per la societat catalana entre els convulsos anys revolucionaris de la guerra i la instauració del terrible nou ordre franquista.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants: 267

● 1808-1810 El pla de Lleida en guerra

Del 28 d'octubre de 2010 al 7 de febrer de 2011

L'exposició vol rememorar els dos-cents anys del setge més sagnant que ha sofert mai la ciutat i la guerra més devastadora de la Regió.

Organitzada per l'Institut d'Estudis Ilerdencs, amb la col·laboració dels museus comarcals de Cervera, Balaguer i Tàrraga, l'exposició explica els fets militars protagonitzats pels miquelets, mobilitzats per les juntes correimentals de Lleida i Cervera.

Es parla de la figura singular de Joan Baget, de la implicació de la població civil en la resistència armada, del seu sacrifici, abnegació i sofriment.

Amb tot, el que el discurs pretén comunicar fonamentalment és el valor absolut i universal de la Pau.

L'exposició presenta un conjunt d'armes de la Col·lecció de la Diputació i del Museu Comarcal de Cervera i, com a objecte certament remarcable, la bandera del Sometent de Verdú, que va ser present a la segona batalla del Bruc, sota el comandament de Baget.

El Museu ha editat una guia didàctica de l'exposició que s'ha posat a disposició dels centres escolars.

Indicadors dels resultats de l'activitat

Número visitants fins a final d'any: 455

Publicacions pròpies

● Revista Capcorral, núm. 5

18 de maig de 2010. Museu Comarcal de Cervera

Edició del número cinc de la revista anual Capcorral, on es mostren totes les activitats que el Museu ha dut a terme durant el 2009, així com l'oferta expositiva i didàctica. La revista també aborda l'anàlisi dels projectes de recerca realitzats i inclou un article d'opinió sobre temes de museologia relacionats amb la trajectòria del museu.

● Presentació del llibre **L'antic priorat de Sant Pere el Gros. El monestir, l'església i el molí. Estudi històric i documental. Monografies del Museu, núm. 2**

21 de setembre de 2010. Museu Comarcal de Cervera

Aquest és el segon títol de les Monografies del Museu, una col·lecció amb un marcat caràcter territorial que neix amb la intenció d'incentivar la recerca i la investigació sobre aspectes del nostre patrimoni i d'oferir una sortida a les conclusions dels treballs duts a terme al si del museu (o externament, si la recerca s'escau).

- **Presentació del llibre *Arquitectura sostenible ahir i avui, moda o necessitat?***

16 d'octubre de 2010. Museu Comarcal de Cervera

El Museu Comarcal de Cervera va presentar els actes *Arquitectura sostenible ahir i avui, moda o necessitat?* de l'Associació Amics de l'Arquitectura Popular.

Jornades i congressos

- **Presentació dels Tallers i Jornades de Memòria Oral i de les Jornades de Cultura Viva**

9 de setembre de 2010. Museu Comarcal de Cervera

En el marc de la reunió ordinària dels membres de l'Observatori Etnològic de Catalunya, que en aquesta ocasió se celebrà al Museu Comarcal de Cervera, es realitzà la presentació oficial de les dues jornades de recerca que s'han dissenyat conjuntament entre tots els membres de l'Observatori. Es tracta de la tercera edició del programa Tallers i Jornades de Memòria Oral, 2010-2011 i de les noves jornades Cultura Viva. La recerca etnològica a Catalunya.

- **Jornada Cultura Viva. Jornada de presentació de la recerca etnològica a les comarques de Lleida i del Pirineu**

23 de setembre de 2010. Museu Comarcal de Cervera

La jornada s'emmarca dins un programa conjunt d'abast nacional, coordinat des de l'Observatori per a la Recerca Etnològica de Catalunya, que vol ser una plataforma de difusió de totes les recerques de l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya que s'han dut a terme ens els últims anys al llarg del nostre territori.

La jornada celebrada a Cervera i de presentació de les recerques etnològiques de les comarques de Lleida i del Pirineu ha esta organitzada per l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, el Museu Comarcal de l'Urgell, el Museu Comarcal de Cervera i el Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana.

- **IV Jornada Revivre el Patrimoni. Els testimonis materials de la història: intervencions, lectures i noves representacions**

7 d'octubre de 2010. Museu Comarcal de Cervera

Revivre el patrimoni pretén debatre entorn d'aquells aspectes que afecten directament la conservació, l'estudi i la difusió del nostre patrimoni. Així doncs, la passada edició es va dedicar a la conceptualització i gestió del patrimoni intangible, amb una especial atenció a la commemoració del 650è aniversari del Naixement de la Generalitat i a la vila de Cervera com a seu d'unes Corts que la historiografia apunten com a fonamentals per a la consolidació de la institució de la Generalitat de Catalunya.

Pren el relleu, en aquesta edició, l'aprofundiment en les diferents iniciatives que darrerament s'han dut a terme en relació amb el patrimoni material i immaterial que expliquen el nostre passat més recent.

Altres activitats

- **Sant Jordi**
23 d'abril de 2010

El Museu Comarcal munta un estand al carrer per tal de vendre i difondre les seves publicacions.

- **Dia Internacional dels Museus**
15, 16 i 18 de maig de 2010

JORNADA DE PORTES OBERTES durant els tres dies de celebració.

La Farinera de Cervera: Visita a l'interior d'una fàbrica

Visita guiada a l'antiga farinera

15 de maig de 2010

La nit del museu

15 de maig de 2010. Casa Museu Duran i Sanpere

- Presentació de l'espot publicitari de la xarxa de museus de les terres de Lleida i Aran.

- Tertúlia poeticomusical amb pastes i vi dolç. Centenari Màrius Torres amb l'actuació de:

Rapsodes: Teresa Porredon i Romi Porredon

Músics: Conservatori Professional de Música de Cervera

Cristina Monferrer, violí / Júlia Canela, violoncel / Marta Nadal, flauta

- **EL MESTRE DE CERVERA. Presentació de la predel·la adquirida pel Museu Comarcal de Cervera**

16 de maig de 2010. Museu Comarcal de Cervera

Conferència sobre el Mestre de Cervera, a càrrec d'Alberto Velasco, conservador del Museu de Lleida.

- **7Lletres (el premi literari i més coses) Geometries d'una poètica**

17 de juny de 2010. Museu Comarcal de Cervera

Conferència sobre l'obra poètica de Manuel de Pedrolo, a càrrec de Xavier Garcia.

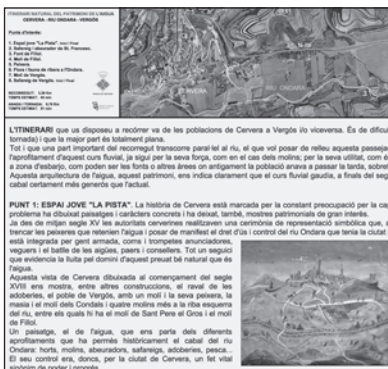
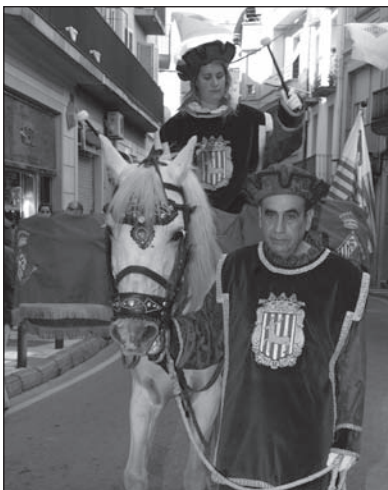

- **Actes en ocasió de la festivitat de Sant Pere**

29 de juny de 2010. Sant Pere el Gros

Presentació dels resultats de la primera intervenció arqueològica a l'antic priorat de Sant Pere el Gros, a càrrec de Joan Ramon Rodríguez, arqueòleg i director de l'excavació.

● Isagoge 2010

- **Traspasar el temps a la Casa Museu Duran i Sanpere.**

Dissabtes, 11 i 18 de setembre i diumenges, 12 i 19 de setembre de 2010.
Casa Museu Duran i Sanpere

- **El rostre de la batalla a la guerra del Francès**

20 de setembre de 2010. Museu Comarcal de Cervera

Conferència a càrrec d'Òscar Uceda, historiador i comissari de l'exposició 1808-1810. El Pla de Lleida en guerra, IEI, 2010.

● Festa Major de Cervera

Durant aquesta Festa Major s'han tornat a sentir i veure pels carrers la figura del timbaler que acompanya altra vegada la Senyera de la Ciutat i les autoritats.

El Museu Comarcal de Cervera s'ha sumat a l'esforç realitzat per l'associació Seny Major i la Paeria de Cervera per contribuir a la recuperació dels entremesos municipals amb l'aparició del Timbaler i la Senyera de la Ciutat.

Els entremesos municipals són aquells elements que acompanyen en dates festives o assenyalades la corporació municipal. El seu origen es remunta a èpoques medievals, tot i que la seva funció encara es manté viva en l'actualitat. Aquest conjunt d'entremesos serveix per explicar d'una manera visual i sonora on es troben els representants del poble o, el que és el mateix, la corporació municipal. La seva iconografia serveix per donar solemnitat a l'acte i fer més lluit el seguici on participa.

- **El Timbaler**

El Timbaler era l'encarregat de fer sonar les timbales (quan anava a cavall) o bé les trampes (quan eren tocades a peu) i anava davant de les processons i seguicis obrint pas i assenyalant el recorregut de tots els concurrents.

La imatge del Timbaler encara és viva en el record de molta gent d'una certa edat de Cervera, ja que era un personatge que feia les delícies dels més petits pel fet d'anar muntat a cavall, amb vestit medieval, tot fent sonar el toc constant i repetitiu de les timbales. L'últim timbaler recordat era "el Cisteller", que deixà de sortir aproximadament durant la dècada dels 60.

Per recuperar la figura del timbaler era necessari disposar de dos elements: els vestits del timbaler i dels patges, que han estat confeccionats a iniciativa de l'associació Seny Major, i les timbales, conservades i restaurades per a l'ocasió pel Museu Comarcal de Cervera.

● Jornades Europees del Patrimoni

Visita teatralitzada a l'antic priorat de Sant Pere el Gros

25 de setembre de 2010

- **Sant Pere el Gros**

En ocasió de les jornades europees del patrimoni i coincidint amb la Festa Major de Cervera, el Museu Comarcal de Cervera presenta una visita teatralitzada a l'església de Sant Pere el Gros, la qual pretén donar a conèixer de forma lúdica les intervencions arqueològiques que han posat al descobert les estances de l'antic priorat de Sant Pere el Gros, un conjunt monàstic que data del segle XII.

● Ruta de l'Ondara

A instàncies de la Paeria de Cervera, des del Museu Comarcal de Cervera s'ha dut a terme la recerca i la redacció dels textos històrics que s'inclouen en la senyalètica que recorre la nova ruta al voltant del riu Ondara.

conèixer les col·leccions

La Casa Museu Duran i Sanpere

Projecte de documentació, recerca i millora museogràfica

La Casa Duran i Sanpere forma part del conjunt museístic de la ciutat de Cervera i s'obre al públic com a mostra d'una casa que respon a la sensibilitat i al gust burgès propis de l'època de la Restauració. Considerada la casa pairal de la família cerverina Duran, tal com avui la veiem, té poc més de cent anys. Pertanyia a la família Duran ben bé des de mitjan segle XIX. Cap al 1840 el seu propietari, Mariano Duran i Massó (1820-1912), s'establí a Cuba, com tants altres catalans de l'època, on instal·là una fàbrica de tabac amb més de sis-cents esclaus. Treballà en estreta col·laboració amb els seus germans afincats a Cervera, que li enviaven, a canvi de tabac, productes de fabricació familiar: paper de Capellades, teixits de fil i cotó fabricats a Cervera, oli i vi. És d'aquesta manera com la família Duran s'integrà, encara que amb modestes proporcions, a la revolució industrial que

afectà tot Catalunya a mitjan segle XIX. Quedaven lluny les arrels menestrals de la família que el segle XVII consten ja a Cervera com a espardenyers i que, gràcies a avantatjosos enllaços familiars, havien passat a ser fabricants, primer de sèmola i després de teixits. El capital acumulat en els negocis va ser invertit en accions i, sobretot, en la compra de terres; així es converteixen en terratinents, ocupació que van compaginar amb l'exercici de l'advocacia o amb la vinculació, com a professors, a la ja decadent Universitat de Cervera. El 1886, un nebot de Mariano el cubà, l'hereu Agustí Duran i Farreras pertanyia a una nova generació allunyada, definitivament, dels negocis: era registrador del Registre de la Propietat de Cervera des del 1881 i invertí bona part del seu capital en la compra de terres properes a

Cervera i en la restauració de la casa de l'oncle, més a to amb les seves ele-

vades aspiracions socials, accentuades arran de la seva vinculació amb la més culta branca cerverina dels Sanpere.

El 1940 la casa, que quedà molt malmesa durant la guerra del 36-39, passà al fill i hereu, Agustí Duran i Sanpere, el qual hi residí temporalment els estius i la conservà, escrupolosament, conscient del valor representatiu que tenia. Després de la seva mort el 1975, la casa va anar decaient fins que, a la mort de la seva vídua, Hermínia Grau i Aymà el 1982, va ser totalment restaurada. El 1988 l'Ajuntament de Cervera la va adquirir, juntament amb totes les seves pertinences, amb la voluntat, reeixida, de convertir-la en museu.

Des del punt de vista arquitectònic, la Casa Duran constitueix un interessant exemple de casa burgesa mitjana, remodelada el 1886. La façana, amb esgrafats que segueixen el ritme sever de l'arquitectura, pretén donar una certa distinció ciutadana a la casa i ens introdueix al tipus arquitectònic i decoratiu de la planta noble, a la qual s'arriba per una senzilla, però elegant escalinata. A les finestres enreixades que donen a l'escala s'hi llegeix l'anagrama del seu constructor, ADF.

Àmbit privat i espai domèstic

Es tracta de la interpretació d'una casa benestant del segle XIX que ha sabut conservar uns interiors que ens remeten, a través del seu mobiliari, decoració, tapissos i cortinatges, als anys en què la casa era plena de vida. D'aquesta manera, i al llarg del recorregut per les diferents habitacions i racons, podem anar descobrint els gustos vigents durant la segona meitat del

segle XIX i com, amb el pas del temps, la casa va anar transformant-se per tal d'adequar-se a les noves necessitats que s'imposaven amb el canvi de segle.

Així, la Casa Museu ens parla de l'organització domèstica de l'espai –o total compartimentació i especialització de les habitacions com a traducció d'una societat cada cop més organitzada-, de les relacions personals que s'estableixen entre els habitants de la casa –entre els propietaris i entre aquests i el servei

domèstic-, de la idea d'ostentació social que tindrà una directa equivalència amb la idea d'ornament, etc...

La religiositat (capella), la privacitat (dormitori), els hàbits culinaris (cuina) o la projecció exterior de la família (salons, despatxos professionals), són també àmbits que es veuen reflectits en els diferents objectes, i en la seva disposició, que vesteixen aquesta casa.

En línies generals els objectes que conformen i vesteixen les 15 estances en què es distribueix la casa es poden classificar en cinc grans grups temàtics:

mobiliari civil i religiós, que inclou tant el moble com tot allò que l'acompanya, tapets, coixins, miralls...

parament de taula, on s'especificquen tots aquells elements com vasos, plats, safates... i els utensilis de la cuina com cafeteres, ratlladors, torradora,...

decoració i accessoris, que inclou objectes diversos com ara quadres, gerros, figures... característics de la decoració i ornaments d'un habitatge de finals del s. XIX

objectes d'ús personal, on s'inclouen elements del tocador, orinals, vestimenta...

objectes d'ús religiós, es tracta d'un grup temàtic molt important pel nombre de peces que el componen. Cal destacar que la Casa Duran disposa d'una capella particular consagrada al culte que tingué ús litúrgic i que, per

tant, ens endinsa dins el context social i religiós característic de l'època. A més a més hi podem trobar també, tots aquells objectes més habituals de qualsevol llar d'aquell moment com ara crucifixos, estampetes i piques beneïdes, ...

El projecte que presentem ha tingut per objecte la millora de la documentació de les col·leccions que alberga la Casa Museu Duran i Sanpere, la posada en valor d'aquells objectes que la recerca ha confirmat en importància i la recreació lumínica que ha facilitat la seva lectura.

1. Documentació i recerca

Ha consistit en la revisió del catàleg d'objectes que vesteixen la Casa Museu Duran i Sanpere, amb l'actualització de la documentació i l'estudi comparat.

El projecte ha anat a càrrec de la historiadora de l'art, especialista en moble català modernista, la Dra. Mònica Piera, amb la col·laboració de la també historiadora Àngels Creus.

2. Projecte d'il·luminació museogràfica

S'ha dut a terme una intervenció en dos àmbits: revisió del sistema elèctric original de la casa i instal·lació d'una il·luminació museogràfica que pugui contribuir a millorar l'exposició de certs objectes. Així s'accentuen les seves característiques i funcions dins el conjunt i, conseqüentment, es millora la comprensió de la visita.

Projectes de recerca

El Fons Fotogràfic de Claudi Gómez Grau, Cervera* Montse Graells Vilardosa. Museu Comarcal de Cervera

* aquest article apareixerà publicat en els propers mesos a la revista d'Etnologia de Catalunya, núm. 38

El Fons Fotogràfic Gómez Grau és un fons privat que es troba a Cervera (la Segarra) i compta amb un copios nombre de fotografies des dels anys 20 fins als anys 80 del segle XX. S'identifica aquestes dates externes amb la vida del fotògraf, en Claudi Gómez Grau (1907-1989), iniciador d'aquest fons, que va començar com a fotògraf d'una manera amateur i que ben aviat es va decantar

per al món del cinema, concretament per la foto fixa.

La iniciativa d'inventariar i documentar aquest fons va partir del Museu Comarcal de Cervera, conscient de la seva importància, tot i que sense estar inventariat ja estava a l'abast de molts historiadors pels treballs previs que se n'havia fet, com l'edició d'un CD de fotografies l'any 2000 pel Centre Municipi-

pal de Cultura de Cervera que va servir de base per a la *Història Gràfica de la Segarra* (2001), així com altres coneixedors d'aquest fons privat, amb un cert accés a través del seu propietari actual. Així ja a l'any 2005 es va produir una exposició que difonia la figura i el treball d'aquest fotògraf segarrenc, en Claudi Gómez Grau; exposició que va evidenciar de nou que calia aprofundir

Claudi i el salvament d'arxius, 1937. Autor: Claudi Gómez Grau ©FotoGómezGrau. El fotògraf com a cronista d'uns esdeveniments, i hi apareix ell mateix.

més en la coneixença de la producció fotogràfica de Claudi i en com estava en l'actualitat aquest fons. Calia, per tant, disposar d'un inventari i documentar les fotografies per permetre fer més fàcil i assequible la seva consulta als interessats en aquest, els quals moltes vegades hi han arribat per altres vies, com ara a través del fons fotogràfic de l'Arxiu Comarcal de la Segarra o de fotografies que han estat publicades en treballs d'autors d'origen segarrenc i en diverses especialitats.

La recerca que aquí presentem s'inscriu dins els programes IPEC-Documentació de la convocatòria 2008-2010 del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana, en el marc de l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya. El projecte va ser presentat pel Museu Comarcal de Cervera, amb la primera motivació d'inventariar i documentar el major nombre de fotografies que componen el Fons Fotogràfic Gómez Grau, i d'aquesta manera posar-lo a l'abast del públic en general, com una eina més per a conèixer la fotografia com a document social i rendibilitzar aquest fons, compost d'unes quinze mil fotografies.

El fotògraf objectiu de la recerca

Claudi Gómez Grau (Cervera 1907 – Lleida 1989) fou un distingit fotògraf que va desenvolupar una llarga, interessant i fructífera trajectòria professio-

nal molt vinculada a un territori concret com és la Segarra, però que en moltes ocasions i gràcies a importants encàrrecs vinguts de la mà d'Agustí Duran i Sanpere, important historiador i amic, va sobrepassar límits territorials, i també temàtics, tècnics i funcionals.

Cal dir que en Claudi va arribar d'una forma amateur a la fotografia, ja que estava destinat a seguir l'ofici patern de barber, però la seva mentalitat oberta, la curiositat per aprendre i la fascinació que de ben jove li va suscitar la imatge, tant la fixa -la fotografia- com en moviment -el cinema-, el van conduir per aquest camí, i com hem dit, va esdevenir en professional gràcies al seu treball constant i d'aprenentatge d'una manera autodidacta.

La primera referència de Claudi i la seva vinculació amb la fotografia la trobem quan és un adolescent, l'any 1923², quan va rebre una càmera fotogràfica com a regal del seu padrí de bateig, l'historiador cerverí Agustí Duran i Sanpere, amb qui la seva família estava molt unida tant per relacions personals, d'amistat, com per relacions professionals: el pare d'en Claudi, en Frederic Gómez Gabernet, era el seu administrador a Cervera i un amatent col·laborador en temes de cultura; fou l'arxiver municipal i membre clau en l'inici del Museu Comarcal de Cervera, i col·laborador, junt amb el seu fill Claudi, en el salvament d'arxius en el període

de la guerra civil, essent com era persona de confiança de Duran i Sanpere a Cervera.

Per tant, tenim a un incipient fotògraf només amb 15 o 16 anys, que amb les seves fotografies, en primer lloc, il·lustra els treballs de l'historiador de Cervera tal com s'extreu de la correspondència existent al Fons Agustí Duran i Sanpere de l'Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG). Podem dir, doncs, que en Claudi arriba al món de la fotografia de la mà d'en Duran i el seu regal, però no podem saber si primer és la càmera o bé ja té aquesta afició a la fotografia. No podem afirmar si amb anterioritat a aquesta data de 1923 en Claudi Gómez ja realitza fotografies; en tot cas considerem el 1923 com la data d'inici del seu fons, tot i que en aquest s'hi trobin algunes fotografies anteriors de les quals no se'n pot precisar l'autoria.

Trajectòria professional

La trajectòria professional del fotògraf cerverí és llarga i fructífera, desenvolupant d'una manera molt intensa el que era la seva afició i la seva professió: la imatge, a través de dos mitjans, la fotografia i l'audiovisual, perquè si bé en aquesta recerca la part audiovisual s'ha obviat, hem de fer esment que en Claudi a partir de 1950, quan s'estableix a Madrid, es dedicà plenament al cinema.

D'aquesta llarga trajectòria com a fotògraf cal destacar, i segons les imatges que hem digitalitzat, les diverses facetes que la defineixen:

- Gómez Grau com a **retratista**. Pel seu objectiu van passar un gran nombre de segarrencs, immortalitzats en diversos moments de les seves vides, entre

Tres noies gitanes a la Fira de Bestiar de Verdú. La imatge de gitanes així com de la Fira de Verdú allà en els anys trenta fou un tema molt treballat per l'objectiu de Claudi Gómez Grau. Autor: Claudi Gómez Grau [193-]©FotoGómezGrau. El fotògraf com a cronista i amb una visió etnogràfica.

Retrat de Domènec Puigredon, polític cerveri, realitzada entre el 1924 i el 1929. Autor: Claudi Gómez Grau ©FotoGómez-Grau. El fotògraf com a retratista de personatges cerverins.

aquests molts membres de la seva família.

- Gómez Grau com a **cronista** de les diferents formes de vida i de treball de la Segarra. Una crònica en forma d'imatges gràfiques que ens atansa a unes feines tradicionals que, en la majoria dels casos, han desaparegut o s'han transformat en gran mesura amb la industrialització. Imatges importants en el nostre cas per al Museu del Blat i la Pagesia, una de les seus del Museu Comarcal de Cervera.

- Gómez Grau com a **etnògraf**. En la creació del Museu d'Indústries i arts Populars del Poble Espanyol, vinculat a Agustí Duran i Sanpere. Aquest va organitzar diverses campanyes, en diferents indrets del Pirineu espanyol, de recollida d'elements folklòrics populars. Un dels seus col·laboradors fou Ramon Violant i Simorra, qui a la campanya de l'estiu de 1942 va estar acompanyat, per la proposta de Duran, pel fotògraf.

- Gómez Grau en el **salvament d'arxius**, també sota les directrius d'Agustí Duran els anys de la Guerra Civil, documentant gràficament objectes que posaven en salvaguarda.

- Gómez Grau com a **fotògraf d'art i paisatge**, documentant peces d'art que il·lustraven molts dels treballs de Duran, i que recollien imatges de tota la comarca, tant d'objectes, arquitectura i els mateixos pobles.

Totes aquestes vessants queden recollides en l'inventari i catalogació que és només una petita mostra d'aquest

immens fons. El treball fotogràfic de Claudi Gómez Grau, així doncs, no és només un importantíssim document estètic i de reconeixement d'indrets i personatges, o d'elements de diversa índole, sinó que és, també, un document etnogràfic que ens transporta a uns anys i unes maneres que d'altra forma anirien perdent-se en l'oblit del temps.

Objectius de la recerca

L'objectiu principal de la recerca documentació "El fons fotogràfic Gómez Grau. Cervera" ha estat l'inventari i la catalogació del fons de fotografies realitzades per Gómez Grau. En un principi, havíem plantejat que abordés tot el llarg de la seva trajectòria professional. Un cop iniciada la recerca, tanmateix, vam creure convenient acotar aquest dilatat període de temps centrant-lo entre els seus inicis, a la dècada dels anys vint del segle XX, i fixar la data en què es dedicarà a la fotografia fixa en cinema, a partir del 1950 com a límit. És així fonamentalment per dos motius:

- Gómez Grau s'estableix a Madrid el 1950, canviant la seva orientació professional cap al cinema (que ja feia per afició). Continua fent algun treball a Cervera, ja que mai perd el contacte i s'hi desplaça sempre que pot;

- El negoci de fotografia que havia establert a Cervera a principis dels anys quaranta del segle XX, un cop ell és a Madrid, és continuat per la seva germana i el seu cunyat, i fins a l'actualitat, amb el seu nebot i hereu d'aquest Fons Fotogràfic. Això fa que a partir d'aquesta data sigui complicat discernir l'autoria de les fotografies, tot i que sabem que ell en realitza fins uns pocs anys abans de morir.

Els objectius que s'han pretès assolir han estat els següents:

- Recerca, documentació i estudi de la correspondència existents a l'Arxiu Comarcal de la Segarra entre Claudi Gómez Grau i les diferents persones amb qui es relaciona, i d'on es pot trobar encàrrecs concrets, com també fer un esbós de la seva trajectòria professional. Destaca la correspondència que manté amb Agustí Duran i Sanpere i amb Ramon Violant i Simorra.

- Recull bibliogràfic i documentació del fons fotogràfics de Gómez Grau existents en arxius i centres de documentació.

- Coneixement global de la col·lecció, que ha de permetre una pri-

mera aproximació a aquesta, el material, els suports de les fotografies, etc.

- Selecció d'una part del fons per a la seva documentació i inventari, després de la primera aproximació, per tal que sigui representatiu de tot el que s'hi troba.

- Documentació i inventari de les imatges seleccionades

- Digitalització de les imatges documentades. Aquesta digitalització ha estat dirigida pel propietari del fons, fotògraf també, i cal dir que ha inclòs la seva marca d'aigua. Es tracta d'una mesura de protecció de cara a posar-ho a l'abast del públic en general, però que un cop demandada la pertinent autorització, ens la ofereix sense aquesta marca.

Tasques realitzades en el marc de la recerca

Les tasques d'inventari i documentació s'han dut a terme seguint les pautes que marca l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya.

Tria de fotografies del Fons Fotogràfic Gómez Grau, amb un total de 283 fotografies digitalitzades, inventariades i documentades. Cal dir que s'han digitalitzat a partir dels negatius; en poques ocasions es tractava de la còpia en paper.

Documentació i datació de les fotografies. A partir d'elements que apareixen a la fotografia, com ara edificis, altres elements urbanístics, persones fotografiades, o actes que el fotògraf està documentant amb la seva imatge, els quals sí que tenen una data concreta, s'ha pogut fer una datació que en la majoria de casos és aproximada. La catalogació de les fotografies digitalitzades s'ha fet seguint la fitxa de l'IPEC d'inventari de material gràfic, resultant-ne una base de dades amb tota la informació que s'ha pogut obtenir de cada imatge inclosa.

La tasca d'inventariar i documentar les fotografies s'ha basat en dos premisses fonamentals, per situar-nos a la seva obra:

Recerca i estudi de la correspondència emesa i rebuda per Claudi Gómez Grau, però també de altres emissors molt propers a ell, com ara el seu pare Frederic Gómez Grau i l'historiador Agustí Duran i Sanpere, que l'inicià en la fotografia i li proporcionà molts treballs. Aquesta correspondència es troba degudament classificada i arxivada a l'Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG),

i ha ajudat en gran manera a conèixer des de l'interès de Claudi per a la fotografia fins a la seva evolució professional i molts dels temes de les seves fotografies.

També s'ha recorregut a *infor-mants orals*, persones molt vinculades a Cervera i que, pel bon coneixement de la seva ciutat o per haver conegut personalment al fotògraf, ens han ajudat a situar imatges cronològicament i a reconèixer llocs, carrers i edificis que han sofert el pas del temps tal com s'ha vist a les fotografies. Amb aquestes persones es visionava les imatges de l'inventari i aportaven referències a les mateixes.

S'ha consultat altres arxius i museus que tenen en els seus fons fotografies del fotògraf cerverí, que en la seva dilatada vida professional va sortir, com diem més amunt, de l'àmbit geogràfic de Cervera. Aquestes són majoritàriament les fotografies que es troben en altres centres, com el Museu d'Etnologia de Barcelona, on hi ha un fons d'unes mil imatges resultants de la recerca etnològica de Violant i Simorra de la campanya de l'any 1942 pel Pirineu lleidatà, aragonès i navarrès bàsicament, en què el fotògraf encarregat de documentar gràficament el treball d'en Violant era en Claudi Gómez Grau (en procés de digitalització en el moment que nosaltres vam accedir-hi). També consten fotografies de Claudi Gómez a l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona, imatges que hi arriben per la relació amb Agustí Duran i Sanpere, ja que una part d'aquest Arxiu Fotogràfic té relació amb l'Institut Municipal d'Història de Barcelona que dirigia l'historiador als anys quaranta (també en procés de digitalització quan nosaltres el visitarem el febrer de 2010). També a la Secció d'Audiovisuals de l'Institut d'Estudis Ilerdencs de Lleida compten amb un fons de més de 900 imatges digitalitzades d'autoria Claudi Gómez,

que arriben a aquest arxiu per compra a començaments dels anys quaranta al mateix fotògraf, en una època en què aquest estava establert a Lleida; la majoria d'imatges són de Lleida i de poblacions lleidatanes. Finalment l'Arxiu Comarcal de la Segarra, on hi ha moltes fotografies de Claudi (en aquest arxiu hi ha còpies en paper) la procedència de les quals s'ha de relacionar de nou amb en Duran i Sanpere. El fet que hi hagi fotografies de Claudi Gómez Grau en aquests importants centres ens permet afirmar l'abast de la seva obra i que el puguem considerar un fotògraf important.

Conclusions

La sensació general durant el desenvolupament de la recerca ha estat la seva amplitud, amplitud d'un fons del qual no es té una visió global per la privacitat del seu accés. El valor documental de les fotografies radica en què hi podem veure una crònica de la vida quotidiana tant de la Cervera de Claudi Gómez Grau com dels més diversos àmbits que van passar pel seu objectiu, encara que sigui una visió molt parcial, perquè no s'ha inventariat tota la seva producció fotogràfica sinó una part molt petita, limitada en el seu abast cronològic i geogràfic (amb tan sols una excepció: les fotografies de cinema, escollides per documentar també aquesta faceta del nostre fotògraf). L'àmbit cronològic inventariat és entre el 1923 -essent per tant entre els primers fotògrafs segarrencs, quan aconseguí la seva primera càmera fotogràfica i fa les primeres fotografies- i el 1950, quan la seva trajectòria professional es decanta cap a la fotografia de cinema, la foto fixa, establint-se a Madrid

sense, però, deixar mai de ser fotògraf.

Les fotografies catalogades i inventariades podran nodrir el fons del Museu Comarcal de Cervera, respectant però la propietat intel·lectual i el dret d'ús que recauen sobre l'actual hereu del fons. Això es té en compte a l'hora de rendibilitzar l'inventari i documentació d'un fons tan important com és el Fons Fotogràfic Gómez Grau, ja que caldrà sempre la corresponent autorització per utilitzar aquestes imatges.

Caldrà garantir la conservació i difusió de la memòria plasmada en aquests documents fotogràfics, que en definitiva és el que són les imatges d'aquest fons. Amb aquesta recerca fem un primer pas cap a aquesta difusió, almenys per posar-lo en coneixement d'un públic més ampli, que sigui accessible no només als que són d'aquesta geografia, la Segarra i Cervera, sinó ampliar-ho perquè la qualitat del mateix així ho requereix. Això, però, no resta importància a aquest fons, del qual encara poden sorgir més actuacions futures, i sobretot mantenir-lo per tot el que representa.

Fotografia d'Agustí Duran i Sanpere amb membres de la seva família i el mateix Claudi, el fotògraf, amb les seves inconfusibles ulleres i l'eterna pipa que sempre l'acompanyava. Autor: Claudi Gómez Grau [194-]©FotoGómezGrau. El fotògraf com a retratista, en un format de fotografia molt espontani, de divertiment, d'un moment d'oci entre amics.

Bibliografia

- Abella, Jordi (Coord.). *Ramon Violant i Simorra. La memòria d'un etnògraf*, Tremp: Garsineu Edicions, 1996, 116 p. ISBN 84-88294-60-3
- Costa, Roger (Coord.). *El llegat de Ramon Violant i Simorra*. Tremp: Garsineu Edicions, 2005, 148 p. ISBN 84-95194-74-0
- Museu Comarcal de l' Urgell (Coord.). *El treball de la terrissa de Verdú, als anys trenta i principis dels quaranta*. Fotografies de Claudi Gómez Grau. Verdú: Ajuntament de Verdú, 2002, 48 p. ISBN no en té, Dipòsit Legal: L-996-02 (catàleg de l'exposició del mateix nom)
- Razquin i Jené, J.M. *Gent de la Segarra*. Barcelona: Projectos Editoriales y Audiovisuales, CBS, 1998, 577 p. ISBN 84-605-6632-3, p. 515 – 517
- Ros i Fontana, I.; Abella i Pons, J. (coord.). *Rialp, 1942. Fotografies de Claudi Gómez Grau*, Tremp: Garsineu Edicions, 2000 (Pirineu Memòria Gràfica, 3)
- Turull, Max (dir.), *Història Gràfica de la Segarra*, Cervera: Centre Municipal de Cultura, 2001
- Turull, R. "Au revoir, Claudi!". Segarra (31 maig 1950), núm. 1050
- Urgell, J. "Els càntirs de Verdú". Esplai. Barcelona (21 abril 1935), núm. 177 (article amb 7 fotografies de Claudi Gómez Grau)

patrimoni rescat

Excavació arqueològica a Sant Pere el Gros (Cervera, la Segarra)

19 d'abril a 30 de maig de 2010

Joan Ramon Rodríguez Ximeno

Introducció

L'església preromànica de Sant Pere el Gros, situada als afores de Cervera, en una petita elevació propera a la confluència del riu d'Ondara i el torrent Salat, és força coneguda per tots els cerverins i és un dels elements del patrimoni històric més atractius per a tots aquells que visiten la ciutat. A primer cop d'ull, allò que crida més l'atenció de l'edifici és la seva planta rodona. De fet, és una de les poques esglésies del segle XI existents a Catalunya amb aquesta tipologia. Ara bé, poca gent coneix que Sant Pere no era una església aïllada, sinó que formava part d'un priorat fundat per una petita comunitat de monjos benedictins depenents del monestir de Ripoll. Aquest cenobi estava estructurat en tres unitats: l'església, les dependències del monestir (habitacions, magatzem, celler, estable, cuina...) i un molí, conegut com el *molí del Grau* ¹, l'edifici del qual (tot i que modificat) encara es conserva en el seu emplaçament original, a tocar del camí d'accés a Sant Pere.

Excavacions anteriors: els treballs d'Agustí Duran i Sanpere

En els anys 1961 i 1968 l'historiador Duran i Sanpere va realitzar un seguit d'excavacions tant a l'exterior com a l'interior de l'església. Si ens fixem atentament en els murs exteriors de l'edifici, podem observar com aquests compten amb una sèrie d'arrencaments de bandes llombardes interrompudes. L'historiador Duran va excavar en el sector de l'absis amb l'objectiu principal de trobar una explicació al fet que les bandes no arriben fins a la part superior. Tot i que no hem localitzat ni fotografies de l'excavació ni cap informe oficial, coneixem alguns detalls

dels treballs realitzats a partir del *Llibre de Cervera*, on es reproduïxen fragments del diari d'excavacions². Segons aquest, van aparèixer dos murs entre l'absis i el portal d'entrada, diversos enterraments molt superficials amb pedres planes al damunt, i l'enterrament d'un pelegrí davant de l'absis. Aquest darrer tenia quatre petxines foradades a l'alçada del pit (recordem que un ramal del camí de Sant Jaume es troba molt proper a l'església). Entre els materials recuperats en l'excavació i l'entorn immediat de l'església destacaven fragments de *tegula* romana, destrals de basalt, percutors de molí de mà, fragments de ceràmica romana i ibèrica, colls d'àmfores, ceràmica campaniana, tessel·les de marbre de decoració mural i una gerreta de ceràmica grisa.

Posteriorment a aquesta intervenció, l'any 1968, Duran i Sanpere va realitzar treballs de restauració i excavació dins l'església i la va deixar en el seu estat actual.

Excavacions de l'any 2010

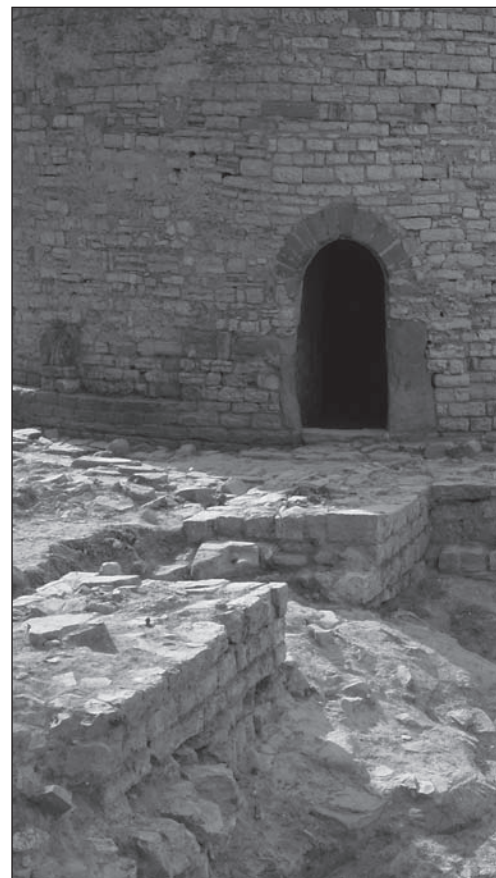
El projecte de la Paeria d'arranjament de l'entorn de Sant Pere va motivar que la Direcció General d'Arquitectura i Paisatge del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya ens encarregués una intervenció arqueològica preventiva en aquest espai amb l'objectiu de comprovar la possible existència d'estructures pertanyents al monestir. Les feines van ser realitzades per un equip d'arqueòlegs de l'empresa *Cat Patrimoni* de Calaf entre els dies 19 d'abril i 30 de maig.

La intervenció arqueològica va permetre recuperar els murs situats en els nivells superiors d'algunes de les estances del monestir. A continuació relacionem les troballes més destacables de la

intervenció. Cal tenir en compte, però, que només una habitació (possiblement el celler) va ser excavada parcialment, per la qual cosa en aquest punt de les investigacions es fa difícil arribar a conclusions definitives.

Zona de la sagrera

Com és prou conegut, al voltant de les esglésies, hi havia la sagrera. Aquest era un terreny sagrat i protegit on se solien enterrar els difunts i que quedava limitat per un diàmetre de 30 passes al voltant de l'edifici. A Sant Pere el Gros la trobem situada entre l'exterior dels costats de ponent i de llevant de l'església i un camí situat al sud d'aquesta. L'excavació parcial en aquest sector ens ha permès localitzar els següents elements:

- Enterraments: van aparèixer a redós de l'església. Es trobaven orientats d'est a oest i corresponien a individus de diverses edats.

- Banqueta de fonamentació de l'església: tenia forma circular, però no coincidia amb el diàmetre de l'església. Va aparèixer als dos costats de l'entrada.

- Estructura de funció indeterminada: es trobava situada damunt el camí que mena cap a la partida dels Cortals. Era formada per tres murs (dos d'ells disposats en línia i el tercer situat de forma transversal en la unió dels altres dos). El primer feia més d'onze m de llarg i tenia un gruix mitjà de 80 cm. Estava construït amb pedra calcària lligada amb terra. No tenia fonaments i es trobava assentat directament en el sòl. Només conservava dues filades. Cal destacar que van aparèixer dos petits fragments de ceràmica ibèrica inserits entre el parament. A continuació hi havia un petit mur situat en el punt d'unió dels altres dos. Malgrat que només conservava 1,70 m de llarg, originalment tindria més extensió. La seva amplada era de 80 cm i estava orientat cap al nord. En el seu extrem de llevant es trobava unit a un tercer mur que es trobava orientat d'est a oest i que tenia

una llargada de 5,32 m. En aquest cas conservava fins a tres filades.

Zona exterior de l'absis

Els treballs realitzats en aquest sector van deixar en evidència una sèrie de nivells contemporanis originats a partir de la finalització dels treballs d'excavació de Duran Sanpere. L'espai

va ser utilitzat com a abocador de deixalles i d'animals (van aparèixer escombraries, ferros, material d'obra i diversos esquelets de gossos). També va aparèixer un petit fogar construït amb maons en el punt d'unió de l'absis amb la paret de la nau. Probablement va ser realitzat per caçadors que cercaven un indret protegit del vent per a cuinar després de la seva activitat.

Una vegada retirades les capes més modernes, es va poder arribar als nivells i estructures que ja havien estat localitzades en els anys 60 del segle XX. Es va documentar la banqueta i la rasa de fonamentació de l'església, un conjunt d'enterraments, una sitja anterior a aquests i un mur adossat a l'església. També es va poder observar diversos fragments de teula romana inserits en el mur de l'absis:

- Enterraments. Es van comptabilitzar fins a cinc enterraments. Es trobaven orientats d'est a oest i eren construïts amb lloses de pedra. Les dels laterals es trobaven disposades de cantell, mentre que les de la coberta estaven en disposició plana. En un cas es van poder comptar fins a tres nivells de lloses en la coberta. Malauradament, no es conservaven els enterraments íntegres, atès que els treballs d'excavació de Duran Sanpere van seccionar-ne quatre i una de les tombes ja havia es-

tat afectada una època molt més antiga quan es va construir el mur que es trobava adossat a la façana de llevant de l'església. Aquest mateix enterrament tallava parcialment una sitja de gra de cronologia més antiga.

- Sitja: les sitges eren excavacions realitzades en el terreny natural amb la finalitat d'emmagatzemar i conservar el gra de la collita. En aquest cas la planta era circular i tenia un diàmetre de 120 cm. Es va observar que part del seu farciment interior estava constituït per pedres i ossos. No podem precisar la cronologia, ja que no va ser excavada, però la seva posició ens indicava que era anterior a les tombes.

- Banqueta i rasa de fonamentació: es van documentar just davant

l'església, a tocar de l'absis.

- Mur: tenia una amplada d'1,20 m i una llargada de 4,75 m. Es van poder comptar fins a set filades regulars de pedra lligades amb argila.

Zona al costat del camí que va al Molí del Grau

En aquesta zona va aparèixer un espai que podria correspondre al recinte del claustre, diversos murs i pilars, i una estructura circular encara indeterminada.

- Estructura circular: tenia un diàmetre màxim de 2,60 m. La primera hipòtesi va ser que era un forn, però a mesura que van avançar els treballs, aquesta teoria va anar perdent força i en aquests moments no queda clara la seva finalitat.

- Claustre: utilitzem provisionalment aquesta denominació per a descriure un espai que es troba limitat per una sèrie de murs i pilars que configuren un espai rectangular d'uns 45 m² i que es troba al costat de l'estructura circular. S'ha pogut observar com després de ploure, al cap d'uns dies, apareix una taca d'humitat en la zona central de l'espai mentre que l'entorn es manté eixut. Aquesta circumstància podria fer pensar en la possibilitat que hi hagués una cisterna o pou.

- Murs: en aquesta zona hi havia diversos murs d'habitacions que encara cal excavar. Estan fets amb pedra calcària de mides irregulars i lligades amb terra.

Zona al costat de la porta de l'església

Va aparèixer un paviment, diversos murs i tres habitacions:

- Paviment: ja va ser localitzat per Duran i Sanpere. Es trobava adossat a la paret exterior de l'església. Té 72 cm d'amplada conservada i està realitzat amb pedres de mida irregular lligades amb terra. En aquest punt hi va aparèixer un fragment de teula romana.

- Habitacions 1, 2 i 3: comparteixen un mur situat en l'extrem de ponent que té una amplada considerable, d'1,50 m, i una llargària de 25,75 m. Està construït a base de disposar carreus ben escairats en els costats vistos i farcir l'interior amb reble, és a dir, amb fragments de pedra de mides irregulars barrejat amb morter. El lligam utilitzat en les parets és un morter de calç d'una gran qualitat. L'amplada d'aquest mur i la manca d'estructures localitzades en tres sondejos realitzats a l'oest d'aquest ens van permetre concloure que aquest devia ser el tancament de ponent del monestir. El gruix de la paret es pot explicar per dos motius. D'una banda, en un gravat del segle XVIII apareix aquesta zona amb dos o tres pisos superiors. Per tant, per a poder suportar el pes caldria una estructura com la que hem localitzat. D'altra banda, també podríem pensar en un recinte fortificat, tal i com ens indica un document del segle XV conservat en l'*Arxiu Comarcal de la Segarra*. Segons aquest, en el marc de la Guerra Civil Catalana (1462-1472), s'hauria demanat la fortificació del monestir i la construcció d'una torre.

- Habitació 1: era la situada més al nord. Les parets havien estat espoliades i eren parcialment cobertes per un marge agrícola. Només coneixem les mides del cantó oest (4,30 m), ja que la resta es troba sota un petit bosc de pins on encara no s'hi ha intervingut. L'element més destacable és una finestra de 57 cm d'amplada que va aparèixer situada en el costat septentrional.

- Habitació 2: malgrat que no ha estat excavada en la seva totalitat, ha estat interpretada com el celler del priorat. Té unes mides interiors de vora 12 m de llarg i 5 m d'amplada, amb una superfície aproximada de 60 m². No coneixem l'alçada original, ja que també va ser espoliada. En el costat de ponent s'hi observen fins a un màxim de 9 filades, tot i que en alguns trams només en té 4. El seu interior es trobava cobert per una sèrie de nivells fruit de l'abandonament de l'edifici. En primer lloc, hi havia un enderroc format per carreus, materials de construcció (teula, guix, maó, etc.) i altres pedres de mides irregulars. A continuació apareixia un nivell homogeni de terra, diverses taques de cendres en la cantonada més propera a la porta de l'església i un segon nivell d'enderroc davant l'entrada de l'habitació. L'element més destacable de l'habitació és l'entrada. Consisteix en una obertura de 95 cm situada en el cantó sud-est i que conserva les dues pollegueres originals de les portes, així

com diversos graons de pedra que descendeixen cap a l'interior. Un altre element localitzat és una pica de pedra probablement destinada a contenir oli.

- Habitació 3: es troba en contacte amb el mur de l'església, a tocar de l'entrada. De moment no coneixem exactament quina era la seva funció. A partir dels inventaris del conjunt monàstic que ha documentat F. Xavier Rivera en el seu llibre de Sant Pere el Gros i tenint en compte el seu emplaçament,

podem establir com a hipòtesi que podria tractar-se d'una torre destinada a suportar una campana.

CONCLUSIONS

Els resultats de la campanya de 2010 han estat molt positius ja que les dependències del monestir, després de romandre molts segles soterrades i oblidades, tornen a sortir a la llum. A part de les diferents habitacions i enterraments, també han aparegut diversos objectes i restes materials. Entre aquests destaquen les d'època medieval (sobretot ceràmiques dels segles XIII i XIV, així com diversos exemplars de numismàtica) i les d'època antiga (una destal de basalt neolítica, fragments de ceràmica ibèrica i diverses teules romanes). La troballa d'aquestes restes apunten a la possibilitat que el monestir podria trobar-se situat damunt d'un assentament més antic.

La continuació dels treballs arqueològics en futures campanyes permetria conèixer tota l'estructura del monestir, així com la seva evolució. Posteriorment caldria plantejar-se la realització d'un projecte de museïtzació i l'adequació de l'espai per a ser visitat.

¹ Per a conèixer amb detall la història de Sant Pere vegeu l'excel·lent treball de F. Xavier Rivera Sentís: *L'antic priorat de Sant Pere el Gros: estudi històric i monumental*, Monografies del Museu, 2, Museu Comarcal de Cervera, Cervera 2010.

² Duran i Sanpere, A.: *Llibre de Cervera, Paeria de Cervera*, 2001, p. 103 a 117.

la peça del museu

Paleobotànica de Cervera: fruit de Cinnamomun

FITXA TÈCNICA

Espècie: Cinnamomun Polymorphum

Periode: Oligocè

Localitat: Segarra

Dimensions:

10 mm de llargada per 5 mm d'amplada

Una de les col·leccions del Museu de Cervera és la col·lecció Martí i Madern formada per uns 200 exemplars de fòssils, majoritàriament de fulles. L'edat d'aquests fòssils ronda els 28 M.a. Unes de les peces que cal destacar són els fruits de Cinnamomun (fig.1). La primera persona que va descriure aquesta mostra va ser Martí Madern. Aquesta mostra número 111 de la col·lecció consta de tres baies agrupades, dues de les quals estan unides pel mateix peduncle i l'altra està situada molt a prop, segurament devia formar part del mateix conjunt. La forma de la baia és ovoide, còncava, amb àpex prolongat i acuminat. La base està subjectada sobre un disc pedunculat, les dimensions de les baies són: 10 mm de llargada per 5 mm d'amplada. El fet que les baies es trobin unides al peduncle al qual estaven subjectades significa que aquest fruit ha patit un transport mínim abans de fossilitzar.

Per poder identificar aquest i d'altres exemplars, Martí Madern comparava els exemplars trobats a la conca oligocena amb totes les figures i descripcions que va aconseguir trobar d'altres autors com Saporta Unger, Heer, Laurent. Fins i tot anava a París per observar més detalladament algunes d'aquestes mostres tan fossilitzades com al jardí botànic de París, amb el qual mantenia una estreta relació. Finalment, aquest exemplar es va identificar com a llavor

Fig. 1: Fotografia on s'observen les tres baies de Cinnamomun Polymorpha. Fotografia realitzada per Aixa Tosal.

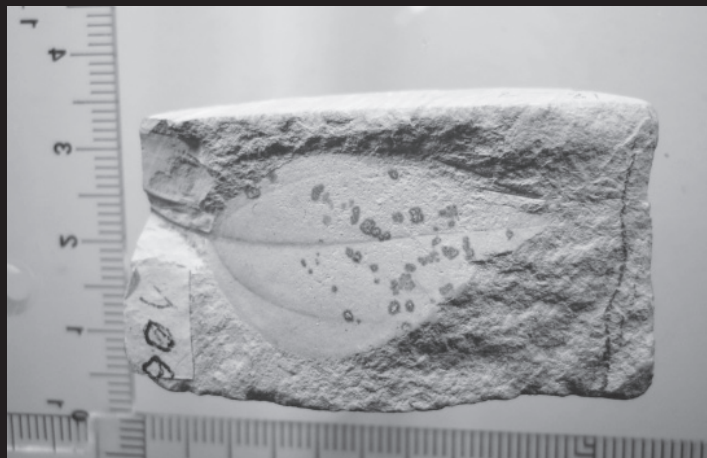

Fig. 2: Foliol de Cinnamomum. Fotografia realitzada per Aixa Tosal.

Fig.3: Dibuix que representa una planta actual de *Cinnamomum camphora*. Extret de *An Introduction to Materia Medica and Pharmacology* de McGuigan i Krug (1942)

de *Cinnamomum Polymorphum*, varietat *Apiculatum* Sap., encara que l'exemplar trobat per Martí Madern tenia unes dimensions més grans.

Cal relacionar aquest exemplar amb l'exemplar número 106 de la col·lecció (fig.2), ja que s'ha identificat com a folioll pertanyent a *Cinnamomun*. Les dimensions de l'únic exemplar d'aquesta espècie són 37 mm de llargada per 16 mm d'amplada. Presenta marge sencer i forma ovalada. Presenten àpex acuminat i base arrodonida. S'observa nerviació acródroma suprabasal. Els nervis primaris laterals no tenen un recorregut paral·lel al marge i s'uneixen prop del peciol que és llarg (8 mm) i prim. Apareixen pocs nervis secundaris, que són escassos i arquejats, i els nervis terciaris són transversos.

En aquesta mostra li falta una part del marge esquerre i s'observen incrustacions de fongs sobretot a la part superior.

L'estat de conservació de la mostra de la figura 1 és excepcional per diverses raons. La primera perquè, la majoria de vegades, la matèria orgànica principalment de cos tou com ara els òrgans, fulles, algunes closques... és el

primer a descomposar-se i en aquesta mostra, en canvi, s'observen tots els detalls i no mostra signes de començar a descomposar-se. La segona raó és que pel sol fet de formar part de la cadena alimentària és més vulnerable de ser atacada per una diversitat de fauna més elevada (fong, insectes...), fet que en aquest cas ha estat nul. Un altre dels factors que pot alterar la seva conservació abans de fossilitzar (entre d'altres) és el transport (des que el fruit cau fins que es diposita) i en aquest cas ha estat mínim.

Les espècies actuals que es consideren successores de l'espècie *Cinnamomun* (fig. 1 i 2) es localitzen en zones compreses entre regions tropicals fins a zones temperades. Tot i així el clima i la vegetació pantanosa costera de les Antilles, Florida i fins i tot d'Indonèsia reproduïxen les condicions climàtiques que deurién existir a la conca oligocena de Cervera, les temperatures oscil·laven entre 20°C i 26°C. Actualment es creu que les seves successores són: *Cinnamomun camphora* (fig.3), *Cinnamomun officinarum* i *Cinnamomun pedunculatum*.

tauler d'anuncis

1

Exposicions en oferta

El Naixement de la Generalitat de Catalunya

Exposició itinerant produïda pel Museu Comarcal de Cervera amb el suport de la Generalitat de Catalunya, La Caixa i la Paeria de Cervera.

Es tracta d'una exposició modular a base de cubs de pvc translúcid amb il·luminació interior, impressió de vinil adherida amb adhesiu a la pràctica totalitat de les cares. El suports són de fusta amb potes d'alumini, que són la base dels diferents mòduls.

La distribució de l'exposició ha estat concebuda per tenir una configuració determinada que pot admetre variacions sense que es perdi el disseny original, i el seu disseny modular permet adaptar-la a diferents tipus de sales.

Com a requeriments bàsics s'ha de comptar amb un punt de llum per a cada un dels 6 mòduls, i una potència elèctrica de 3500 w. L'espai de l'exposició, hauria de ser d'uns 80m², i l'espai mínim recomanat és de 36m² lliures d'obstacles.

L'exposició compta amb material didàctic i un lloc web propi: www.exponaixementgeneralitat.cat que es posa al servei del professorat per a l'ampliació i aprofundiment dels conceptes treballats en l'exposició

Condicions de préstec: 800€ en concepte de muntatge i transport que aniran a càrrec de la institució sol·licitant.

Una mirada a Claudi Gómez Grau

Exposició que té com a protagonista la figura del fotògraf cerverí Claudi Gómez Grau i la seva tasca com a retratista no només d'una geografia concreta -la Segarra-, sinó d'unes formes de vida i de treball que van caracteritzar la Catalunya de principis de segle XX. Es tracta d'una sèrie de fotografies que ens mostren el treball realitzat per Claudi Gómez Grau a la comarca de la Segarra entorn de les feines del camp i els vells oficis tradicionals.

La mostra consta de 43 fotografies de 51 x 71 x 2 cm, amb les seves fitxes tècniques corresponents; text explicatiu de fullola de 245x122 cm; plòter amb la imatge de Claudi Gómez Grau, de 183 x 130 cm.

Disposa de guia didàctica

Condicions de préstec: exposició gratuïta
El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant

Manuel de Pedrolo... o la paraula feta imatge. Recull de poesia concreta

Exposició formada per 63 poemes que s'emmarquen dins el corrent anomenat poesia concreta i que ens permeten conèixer una de les vessants més desconegudes de Manuel de Pedrolo.

L'exposició es compon de 39 poemes originals format din A4 emmarcats, 22 poemes originals format sobres, 3 llibres originals mecanoscrits, CD i 1 fotografia plotejada de mida gran. L'emmarcat dels poemes és amb marc de fusta de pi, vidre i paspartú color cru. La foto emmarcada mesura 41,7 x 51,7 cm.

Condicions de préstec: exposició gratuïta
El transport, el muntatge i l'assegurança de les obres corren a càrrec de la institució sol·licitant.

Pedrolo, polièdric

Exposició que mostra, mitjançant el grafisme del retrat i la caricatura, la personalitat polièdrica de Manuel de Pedrolo.

Es tracta d'una exposició de creació que "juga" a través de tractaments info-gràfics amb una trentena de caricatures i retrats de l'escriptor realitzats per diferents dibuixants per a la premsa escrita des de l'any 1951 fins el 2000. L'exposició consta de 20 quadres de diferent format, 1 plòter amb caricatura, 1 silueta de cartró ploma, 1 cortina amb caricatura i una caricatura feta amb peces 3D.

S'ha editat un catàleg de la mostra.

Condicions de préstec: exposició gratuïta

El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant.

Arquitectura popular a la Segarra. Imatges del nostre patrimoni etnològic

Mostra fotogràfica que ens proposa un recorregut per les diferents tipologies constructives de l'arquitectura popular que modelen el paisatge de la Segarra. L'exposició ens mostra exemplars de cabanes, pletes, parets de marge, basses, peixeres, pous, cisternes, pous de gel, safarejos, piques per netejar, rescloses, forns de guix i de ciment, pallisses i colomars.

L'exposició es compon de 34 fotografies muntades sobre plàstic cel·lular i sense emmarcar.

Condicions de préstec: exposició gratuïta

El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant.

Per a més informació i reserva de dates:

Museu Comarcal de Cervera Tel. 973 533 917 museu@museudecervera.cat

2

Oferta didàctica

La quotidianitat al segle XIX: dues formes de vida

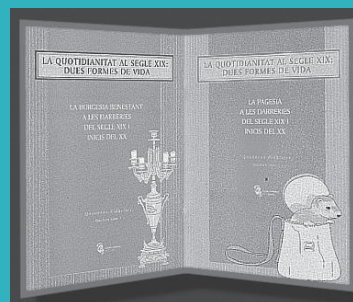
Quaderns didàctics del Museu Comarcal de Cervera, núm. 1

PRESENTACIÓ: els quaderns didàctics del museu estan destinats al cicle superior de primària i cicle de secundària i, a través de diferents activitats que procuren la participació activa de l'alumnat, es pretén abordar un període històric determinat, el final del segle XIX i inicis del XX, i les seves formes de vida pròpies. En aquest sentit, el quadern proposa dos recorreguts: l'un per la Casa Museu Duran i Sanpere on l'alumnat treballarà la burgesia benestant a les darreries del segle XIX i inicis del XX, i l'altre pel Museu del Blat i la Pagesia on l'alumnat treballarà la pagesia a les darreries del segle XIX i inicis del XX.

COM PROGRAMAR LA VISITA: museu@museudecervera.cat / Tel. 973 533 917

PREU DE LA VISITA (inclou els quaderns didàctics per als alumnes i el monitoratge)

Casa Museu Duran i Sanpere	30 euros/grup
Museu del Blat i la Pagesia	30 euros/grup
Els dos museus	60 euros/grup

TALLER: “Fem un retaule”

DURADA: dues sessions de 2,5 h cada una (en dies diferents)

PLACES: grups d'un màxim de 25 alumnes i mínim de 10 alumnes

PREU INSCRIPCIÓ: 300 euros per grup

PRESENTACIÓ: el taller plàstic “Fem un retaule” està adreçat a grups escolars de primària i el seu objectiu és el d'apropar-nos a l'art i al món medieval tot analitzant un dels suports que més difusió va tenir al llarg de l'època del gòtic: el retaule.

OBJECTIUS: El taller pretén ser una eina pràctica que ens ha de permetre aconseguir tres objectius bàsics:

1. Apropar-nos a la realitat artística d'un moment determinat. La producció artística en l'època gòtica a través d'una de les obres més emblemàtiques d'aquell moment: el retaule.
2. Estimular la creativitat i la sensibilitat artística, a través del descobriment, l'experimentació i la creació pròpia.
3. Potenciar els valors envers el nostre patrimoni per tal de garantir la seva conservació, estudi i difusió.

TALLER: “Viure de Pagès”

PRESENTACIÓ

Taller de narració oral de contes i llegendes dins el marc de la col·lecció del Museu del Blat i la Pagesia de Cervera o de forma itinerant amb el suport del fons del museu.

ESPAIS D'ORALITAT

- **“L'hora del batre” al museu:** Un narrador i una persona relacionada amb el món de la pagesia expliquen vivències pròpies i històries de la tradició oral.

Durada: 1 h – 1,5 h

Localització: Celler del museu

Públic: Alumnes de Primària i d'ESO

- **“L'hora del batre” a l'escola:** Un narrador i una persona relacionada amb el món de la pagesia es desplacen a l'escola i expliquen vivències pròpies i històries de la tradició oral.

Durada: 1 h – 1,5 h

Localització: Aules de l'escola, amb un espai mínim per a l'exposició de petits objectes i l'espai escènic necessari per a dues persones.

Públic: Alumnes de Primària i d'ESO

- **“Històries del tros”:** Un narrador explica històries de la tradició oral emmarcades en el món de la pagesia dins del Museu en horari vespertí.

Durada: 1 h

Localització: Celler del museu

Públic: adult i adolescent (a partir de 16 anys)

PLACES

grups d'un màxim de 25 alumnes i mínim de 10 alumnes

